

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Преплата је на целу годину 3 круне, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добивају лист у пола цене. Доноси и предлата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор (Аустро-Угарска).

У Сомбору, за Октобар 1900. године.

ЗА КОНЦЕНТРАЦИЈУ ШКОЛСКЕ НАСТАВЕ.

(По разним изворима пише: Јов. З. Медурић.)

Док се у нашим школама учило читати, писати и рачунати, дотле код нас није могло ни бити говора о концентрацији школске наставе. Од како је уведен у наше основне школе *нов метод*, од кад је и наша школа ступила у ред модерних школа, могло се и код нас помишљати на концентрацију школске наставе. Што се није одмах на то помишљало имамо више узрока. И старије школе код напредних народа нису концентрисале школску наставу, а како се то могло чинити у једној младој школи, којој је требало доста времена да се у њој одомаће *нове реформе* које су у њу унешене.

У најновије доба, а поводом тим што је овладало мишљење, да би требало данашње уџбенике *поправити, доуништи* или *изменити*, почиње се и код нас све више говорити и писати о концентрацији школске наставе. Мишљење је, да би се тим начином истисли из руке ученика они силни уџбеници, који отештавају рад у школској настави, пошто се доказало, да учитељи мање раде поред тих уџбеника, него задају деци (разуме се у старијим разредима) да науче из уџбеника на памет. Овако учење не доноси никакве користи, јер деца не знају, не разумеју оно што су научила, но је сваки труд узалуд и безкористан. И тако у место да се ради на развијању мишљења и памћења, обоје се убија таким радом и поступком. Када би се избили из руку дечијих силни ти уџбеници, када би се они свели на минимум, а то би се постигло када би се извела *концентрација наставе*, онда би деца мање била оптерећена и изложена *бубању* из књига, учитељ би морао више радити т. ј. спремати се за рад у школи, а само тамо може и бити успеха где учитељ ради, где се учитељ *сирема* за рад.

Шта је то концентрација наставе? Довести материјал из појединих предмета који се предају у основној школи, у међусобну везу, — то је концентрација. Па да ли је то нужно и потребно?

Хербарт вели: образовање карактера треба почети образовањем мишљења. Задаћа је школе да развија мишљење, а то се чини учењем појединих предмета. Развијањем мишљења, тим начином, долази се до знања. Где знање не стоји у вези, код таквих је људи несталност, неодлучност, — таки су људи слабија карактера. Што је мишљење развијеније, ту је и знање у тешњој вези, ту је дух присебан и прибран, ту је јача и одлучнија воља; ту је и морални карактер јачи. Све то може само она школа постићи брже и лакше, у којој је настава концентрисана, јер се таком наставом постизава јединство у мишљењу, а кад је то постигнуто, постигло се да воља буде одлучнија.

Не сме се школа задовољити тиме, ако је ученике снабдела знањем па да знају из појединих наука показати своје знање, но „увек треба дати ученику прилику да из једне науке види, шта се у другој ради. Наставни предмети не смеју се један на други редуковати, један ради другог скратити, но се морају наћи места где се они додирују. Педагогија мора изнаћи уторе где се човечије знање састаје, јер она не одговара само за градиво него и за његово склапање. — Личност васпитаникова оснива се на јединству свести, а ова се ремети, ако се у дух уносе разноликости без везе, и ако се неvezане масе представа једне поред других у њему гомилају“, вели Вилман. После оваких мишљења педагошких капацитета, види се да је концентрације школске наставе једна од преких потреба. Ма да се може узети да то питање потиче одавно, ипак питање о концентрацији у данашњем смислу потиче од Хербарта, и данас се живо баве тим питањем, па је већ извесно да ће оно и победити, као што је победило код многих школа које се баш због тога уздигле и рачунају се у најнапредније школе.

Нико не би могао рећи да код нас није нужна концентрација школске наставе. Код нас је она данас прека потреба баш са обзиром на религијозно и национално васпитање и што би наше школе пре одговориле задаћи својој, те би тако утрле пута и опстанку своме, јер би им тиме успех осигуран био, а то је једно од најважнијих питања, за опстанак школе.

Долази сада питање, који би наставни предмет био центрум, око кога би се остали предмети *груписали*? И то је питање с

www.nsl.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

обзиром на наше околности лако решити. Код тога питања бивало је увек различита мишљења, но код оних, који су знали шта је управо задатак школе, то питање није задавало тешкоће. Задатак је школе да образује моралне карактере. За овако образовање најбоље нам пружају средства закони *Христове* науке, јер наука хришћанска утиче да се код ученика развије карактер, она ставља за пример Искупитеља људског, на кога угледајући се, постајемо сретни и овога и онога света. — Дакле религија би морала бити центрум, око кога би се остали предмети груписали. За њом би долазили предмети, но тако, да би се спојили неком везом, тако, да би се изнашла места којима би се могли спојити, везати, а све је то лако, све је то могуће, као што ћемо доцније видети.

ИЗ ДОМАЋЕ ШКОЛЕ.*

1. Саморадња.

Задатак домаћег душевног васпитања није то, да од детета створи жив строј, него да га постепено доводи до самосталности, да оно у стању буде самостално мислити, осећати, хтети и делати.

Разум и остале душевне способности човечје нико не може развити у васпитанику, без његова лична учешћа у томе. Васпитање без лична учешћа и воље васпитаникове слаба ће успеха показати.

Ни један родитељ није намеран држати своје дете под вечитим заптом и надзором. Пре или после мораће га оставити самому себи, и пустити га да својим ногама ходи и сопственом снагом крчи себи пута у тешкој животној борби.

Из тога разлога је потребно, да дете има учешћа у својем васпитању; оно ваља да што пре само стече срестава, помоћу којих ће се усавршавати и да се увежба, односно стече вештине и окретности за употребу њихову.

У овоме погледу греше данашњим даном многи родитељи, и баш у томе лежи узрок, што веома мало имамо таквих људи, који би умели самостално мислити, у себе се удубити и који би у стању били спонтано пронаћи и извући конзеквенције у извесним случајевима. То је узрок што већина данашњег нараштаја, без икаква промишљања, као одјек, повторава оно што је од другог чула.

*) Преведено из дела: A házi nevelés példákban elbádvá. Irta Z. Varga Mihály. II. k.

То су вечити робови ауторитетâ, који немају никакве наде, да ће се и сами кад год на ово почасно место уздићи моћи. У њиховим очима мало вреди *шта* вели ко, већ само *ко* каже шта!

Из више реченога сљеди, да није само довољно будити душевне способности дечје, него да поред тога ваља будити у деци тежњу и вољу за радом. Ко у младом добу не започне посао, касније га баш и не ће започети.

У колико се душевни хоризонт детињи проширује, у толико исто ваља да се и самопоуздање у детета јача. Све оно што васпитач ради мало је и поред најбоље воље и намере; главно је да уме забавити васпитаника. Васпитач утиче с поља, а васпитаник ради изнутра. Није нужно а није ни могуће у свему обучити васпитаника, с тога га оспособимо, да се поред светлости сопственог разума уме наћи и оријентовати.

Нагон за радом ни пошто не ваља обуздавати код васпитаника, шта више треба га потпомагати, јер је баш то главни покретач саморадње. Дете ваља да заједно ради с васпитачем, нека се обоје труде на остварењу једне цели.

При учењу не треба удесити, да дете све готово нађе, тако рећи да му се све сажватано даде, него треба оставити маха и његовој сопственој увиђавности, те га тако приморавати на мишљење.

А ко за што би и лунало оно главу, кад има ко за њега да мисли? Не дамо ли детету прилике да само мисли и само себе испомаже, већ га навикнемо да се ослања на друге, довешћемо га до тог опаснот уверења, да му никада и неће бити потребно да само мисли. С тога ваља детету у стварима од мањег замашаја, дати извештан степен слободе и самосталности, већ и за то, да се само креће и сазна шта је то одговорност. Пустимо га нек опроба на своји крили полетети. Поред свега тога настојавајмо, да види и сазна последице својих поступака, то ће му улити храбрости, а храброст је мати снаге, енергије.

Обично се чудимо, да се често из најнижих друштвених сталежа појављују бистре и умне главе. Али не треба ни мало да се чудимо томе. Бацимо само мало дубљи поглед на васпитање деце нижих и виших сталежа, пак шта ћемо видети? Дете сиромашних родитеља обично је остављено само себи; родитељи не могу бити свагда узањ, те будући остављено само себи домишља се и испомаже се онако како уме. Док међу тим уз дете богатих родитеља, видимо вазда гомилу брижника поред којих оно нити

може, нити мора, а нити хоће своју главицу да мори размишљајући и расуђујући.

С тога дакле никада не дајимо детету готов и обрађен материјал, већ му ставимо на расположење средства, помоћу којих ће и само у стању бити обрадити извесну ствар. Дође ли у шкрипац шта да ради, — принуђено ће бити да *размишља* па ће се и умети испомоћи.

Дужности детиње никада не треба други ко да врши, већ само ваља да му при вршењу истих помаже; не уступајмо му нашега разума, већ помажимо и руководимо његов где и када је потребно. Пружајмо му руку помоћи, али му крила не сасецајмо. У колико је дете у стању само себе испомоћи, у толико уступајмо од њега спољашњу помоћ. Не стојмо му вазда за леђима, дајмо му да осети, е имамо поуздања у њему.

Из реченога не сљеди, да дете треба на сваком кораку хвалити и величати. Чинимо ли то, падамо у велику погрешку, јер ћемо га тим начином учинити сувише самопоуздана и горда. Али исто тако не падајмо ни у другу крајност, а та је, исмевање и ругање над погрешкама и невештином детињом; овим би побудили у детету непоуздање у себе, и то би га учинило страшљивим и неодлучним.

Како је учење рад слободне воље, настојавати морамо, да дете, све оно што од њега захтевамо, чини добре воље. Насиље је у овом погледу најопасније средство.

Корист саморадње је од неоцењиве вредности, као што је од непроцењиве вредности и штета, која наступа услед недостатка саморадње. Саморадњом се душевна енергија дивовски развија и њоме се удара темељ будуће самосталности.

Нема опаснијег и штетнијег начела, по развитак душевних способности, од начела неких педагога, које веле: *васпитач је све, а васпитаник ништа!* Другим речма, дете је бездушна материја, с којом васпитач може по ћефу поступати, као грнчар са наквашеном иловачом. Таквим начином стварали би автомате, на које нам хвала Богу, у ово просвећено доба, није потреба. Ово је уједно и понижавање човечјег достојанства, јер је и дете човек, те према томе и оно има своја права, која ваља поштовати.

У сваког детета, које је на нерад осуђено, душа закржљави, изгуби своју еластичност, воља се разнежи, а разум се улећи. Вечите узде, као тешки окови спречавају, обуздавају му делатност

и оно постаје на веки незбринута, за самосталан ред неподобно, упућено на туђу помоћ и ма на какво поље да се ода, дужности својега позива не ће у стању бити вршити онако како треба да их врши. Такав човек биће и у зрелом добу дете, које не може живети без оних који га подржавају, јер ће пасти ако дигну руке од њега. Док други сабирају за и у место њега дотле је добро, али сажалења достојан постаје у моменту, када је сам себи остављен.

С тога не васпитавајмо децу за нас, него их васпитавајмо за њих саме!

(Наставиће се.)

Ст. С. Илић.

МИЛТОН КАО ВАСПИТАЧ.

Написао: проф. **Leverett W. Spring**, у Williamstown-у, Mass.

Проф. Meiklejohn описује у својем дјелу „Tables of English Literature“ Милтона као васпитача. У том дјелу не налазимо Милтона међутим само као васпитача, већ и као „ђака, политичког писца, пјесника и литерата. Милтон је у својој властитој кући основао неку врсту приватне академије, те је течајем читавог низа година посветио велики дио свог драгоцјеног времена проучавању васпитања и наставе својега доба. Бавио се је у пуном смислу ријечју „шулмајстерајом“ како проф. Leverett каже.

Dr. Johnson упозорује нас врло занимљивим начином на то, како су доселе сви Милтонови животописци настојали да у кратко, часком мимоиђу ову чињеницу из Милтонова живота, да се и пјесник занимао питањем о васпитању. И ако се је који писац тога и дотакнуо, он је то приказао више за филантропског становишта, не хтијућ изрично рећи, да је Милтон баш сам васпитни посао волео и у велико штовао, сам се тим послом много и радо бавио као са звањем дичним и благословеним. Хвала знаменитом дјелу професора Meiklejohn-а — те одселе животописи Милтонови не ће више ове чињенице смјети прећутати. Dr. Johnson новије је врло наклоњен учитељском сталежу, те тому имадемо без сумње захвалити и то, да је он први стао великог пјесника посматрати као васпитача, као заслужног васпитача свог народа. Баш у том је — каже он — једна од његових највећих заслуга.

Милтон се је дао на пут у Италију год. 1639. То путовање бијаше по његов душевни живот од велике важности. Но кад је

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

www.unibg.rs

Милтон чуо, да се у Енглеској дешавају политичке агитације — остави он Италију и врати се кући. Па шта је радио тај велики домољуб — пита Dr. Johnson, кад се је вратио кући с тога свог пута? Стаде да отвара школе и да замишља наставне основе. Отворио је „boarding school“.

Но као што често бива и Милтон није нашао захвалности у својег народа за свој пожртвовни рад ни успјеха за свој труд. Политичке прилике онога доба бијаху много криве. Те бијаху и разлогом, да Милтон није добио јавнога мјеста у служби своје домовине, већ да су га попреко гледали, кад год би дошао весео и ведар од социјалних и интелектуалних побједа у Италији. Милтона нијесу окружавале симпатије у тјесногрудним људима његова завичаја.

Његова приватна школа напредовала је због тога врло тешко, али он бијаше устрајан, веран и пун заноса посматрајући уједно васпитни рад, морамо се и нехотице радознано питати, по којем ли је васпитном систему дјеловао велики тај умник, који ли је правац он себи одабрао?

Ако ћемо да право одговоримо на то питање, онда морамо рећи, да се Милтон није посве држао никојег ондашњег васпитног правца, али да је још највише одобравао Lockeov-е назоре савременика Коменскога.

Милтон је свој васпитни рад посветио само једном добу, он је имао на памети васпит синова енглеских центлмана од дваесте до двадесет и прве године. Ови му се чињаху најпотребнији његове бриге. Како је по свом положају долазио највише у оне кругове — то је имао прилике упознати се са свим кривим ставовиштима и заблудама васпита центлманских младића, те је одлучио овдје упријети, помоћи порадити. Његове су заслуге на том пољу и заиста од корисних посљедица, његове реформације на васпитном пољу су заиста знамените.

Ова специјална грана васпита, којом се је велики Милтон бавио, постаде предметом његових писама Master Samuel Hartlibu. Ту он изнаша своја васпитна опажања. Милтон је прије свега тражио, да младежи коју васпитавамо, дадемо пријатну, удобну околину јер је васпитно дјело — дјело прогресивно. И према томе је Милтон и сам радио. Он је своју школу сместио у Aldersgatu, у красној и пријатној улици неког мирног и угодног дијела Лондона. Около те школе бијаху лијене и знамените зграде као :

„Peterhouse“, „Earl of Thanet's house“ и двије главне и веселе гостионе и концертне дворане! Lord Shaftsburi и кнез Lauderdale, па и други велики људи по чину и сталезу становаху у тој улици.

Осим тога поставио је Милтон велику васпитну важност на грађанске врдине појединца. Бити добар грађанин и домољуб то је прво, што Милтон од својих васпитаника тражи. „Само је онај човјек потпуно васпитан, — вели он у својим писмима — који је добар грађанин, који је праведан, веледушан, радин и заносан за потребе свог народа“. „Тјесногрудни су људи — непоштена чељад, — вели на другом мјесту, а на трећем опет: „Памет је под врховима пера“.

Један, од најмилијих афоризама Милтонових је овај: „Чувај се непријатељеве преваре и пријатељеве зависти. Ово је двоје најопасније, да поквари добро срце младићево“.

Ево неколико његових ријечи у оригиналу: „I call, therefore a complete and generous education, that wick fits a man to perform justly, skillfully and magnanimously all the offices both private and public, of place and war“.

Милтон је велики пријатељ свеучилишта. Он је тражио да у сваком већем мјесту отворе свеучилиште заједно са интернатом. Ту нека се младеж и тјелесно и душевно храни. Храна нека је обилна, умјерена и здрава. Што младић радо учи, само оно нека му допустиш да изучава, силити га ничему не ваља. Ово је рак-рана свих времена.

И тјелесним вјежбама посвећује Милтон у својим писмима обилну пажњу. Мачевати, пењати се, јахати, пливати, трчати на леду, ходати на далеке шетње — свему тому ваља за рано навикавати младеж. Морнарство је од велике користи. Нипошто не ваља заборавити да младиће обогатиш практичним наукама о бродарству.

Милтон критизира школе и свеучилишта, јер почињу не са стварима, које су практичне и које занимају, већ са „интелективним апитракцијама логике и метафизике.“ Посљедице овога нужна је мржња на књигу и науку, узмите к тому још друге будалаштине у научним методама, па ћете разумјети, зашто толики воле лијенчарити и дангубити него задубити се у књигу, вели Милтон.

Милтон почиње свој васпитни посао у намјери, да учини велико добро своме народу, а почиње га изучавањем језика. Модерни језици велико су богатство оном који их умије. Ко умије језика лако си присвоји умно богатство свих народа. Милтон је сваком

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

згодом то истицао, о томе писао и говорио. Он је настојао, да се граматички даде одлично мјесто у школи, на правилном изговарању туђих ријечи, тако да дијете не говори туђу ријеч енглеским устима, већ да усвоји тачан изговор онога народа, чији језик учи. Покрај изучавања модерних и класичних језика тражи Милтон, да се и аритметика не занемари а уз то још да се негују и елементи геометрије. Религију иде такођер у настави Милтонове школе знаменито место, а тако и историју.

Његова је школа на тај начин стекла лијеп глас. Особито је то привлачило свијет, што је Милтон у својој школи изучавао са младићима и агрикултуру велећи: „Then bookson agriculture should be studied for instance, as cabulater tostimulate interest in rural pursuits. Уз ову науку неговаше и земљопис и природне науке.

Милтон захтијеваше такођер, да младић проучава сву историјску психологију од Аристотела и Теофраста и „природна питања“ о којима расправља Плиније Солон и други писци. Архитектура, музика пјевање, сликање и пјесништво неговало се помно у његовом заводу.

Крај свих тих наука још је било у наставном плану доста времена посвећеног изучавању моралног добра и зла, на студијама економије и политике, те конституционалне историје почем од времена Мојсијева до Англо — Саса, који су освојили Британију. Недељом и сваке вечери учила се теологија и црквена повјест. Ако је који од ђака врло даровит нека учи и јеврејски језик, те калдејски и сирски!

Који је ђак то све проучио онај је зрио за учење велике свјетске историје, за опширно пјесништво, драме и за класике. И ово није доста, да прочита, већ ваља да учи што више на памет и то са правилним изговором и са грацијом.

У највишим разредима Милтоновог завода учила се реторика и поетика. Ко је свршио тај завод, могао је рећи, да је прави центлман, да ће бити способан, да користи своме народу. Није чудо, да их није било много, који су све то били кадри свршити и проучити! Није чудо, да су неки намјерице игнорирали великог Милтона као васпитача, шта више да су тврдили, да је сав тај његов васпитачки систем непрактичан.

Милтон је сам имао велико мњење о свом васпитном раду, он је сам о њему рекао, да је то најбољи и најплеменитији пут до савршенства. Његове су наставне методе биле с малим изнимкама

збиља добре, то кажу његови критичари професор *Masson* и *Dr. Johnson*, но друге су разне околности биле криве, да се његова школа и његов васпитни правац није одржао. Свакако је по наш сталез дично, што се је ето и Милтон — тај великан пјесник бавио васпитним радом и ставио у тај рад велику и замашну важност!

Превела: Јелица Беловић-Бернадзиковска.

НЕШТО О ЋАЧКОМ ЗДРАВЉУ.

Школски савет у Доњој Аустрији обзнанио је извесне савете о чувању здравља школске деце, од којих ћемо овде неколико и ми донети:

Ћаци, кад се ујутру пробуде, не треба да леже у кревету, већ ваља одма да се дижу. Доручак, који не сме бити одвише врућ, треба лагано да узимају, а не као преко врата (за то ваља рано да устају како би имали доста времена и да се уредно умију). После доручка, као и иначе после сваког обеда, треба уста добро да исперу.

Кад ђак дође пред подне из школе треба, ка и пре сваког обеда, да опере руке. Оних дана, кад се и после ручка мора да иде у школу, добро је да једе лаку и добро сварљиву храну, која мора бити са свим умерена. После ручка и вечере треба дати малко одмора од душевног рада а исто тако треба избегавати и велика телесна кретања.

Вечера треба да је довољна и снажна, и никако се не сме узимати непосредно пред спавање, већ два добра часа пре легања у кревет; у осталом време се мора подешавати према сварљивости и количини хране која је за вечеру поједена.

У опште јела треба да су без зачина, мешовита и да нису увек једна и иста: слаткиши и мезелуци у најмању руку су сувишни и никако не би требало дозволити да их ђаци купују код самих школа. Сирова јестива (као сланина, неварено млеко итд.) изузимајући свеже воће, треба са свим избегавати. Обеди треба да се узимају у одређено време, без журње, а чврста јела ваља добро жвакати. Много је раширена предрасуда, да алкохолна пића снаже; њих не треба осим по лекарској наредби кад се дају као лек — ђацима у опште никако давати, а нарочито не вино и ракију, па још чак ђацима нижих разреда. Исто су тако од штете јака дражећа средства (јака кава или чај). Пиће за столом нека

зања; с тога треба најозбиљније саветовати, да се дела осредњега дара никако не оптерећују још другим споредним радовима (музиком или учењем страних језика, који се у школи не предају). Јер има случајева, и ти су веома тешки, где, дјеца не могу да постигну школско учење и задатке друкчије до употребом свог слободног времена и чак прекраћивањем потребног спавања. А то бива само на трошак најдрагоценијег блага у будућности — здравља.

Ако ђак преболи какву тешку болест, не сме се у учењу сувише напрезати, већ мора бити поштеђен колико је више могућно. Одмор после ручка и вечере, као и довољно спавање не могу се као губљење времена сматрати. Кад је тело уморено или врши посао варења, онда учење или има врло мало успјеха или бива само на трошак природног телесног развијања. А кад ђак ради треба озбиљно да прилегне на посао. Тако ће се уштедити многи час седења, који се некорисно проводи.

„Народно Здравље.“

СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ АЛУМНЕУМА УЗ СРПСКЕ УЧИТЕЛСКЕ ШКОЛЕ СОМБОРСКЕ.

На дан св. Петке свечано отворен је алумнат за сиромашне учитељске приправнике српске учитељске школе сомборске. — Племенитој Добротворној Задрузи Српкиња Сомборкиња имамо највише да захвалимо, што је покренула мисао отварања тако племените установе: интерната или алумната уз ову учитељску школу, а њојзи припада још више хвала и с тога, што је ето својим родољубивим, ревносним настојањем а особито пак заузимањем племените гђе М. Алексијевићке и пожртвовањем бившег перовође, сада професора срп. вел. гимназије новосадске, г. Јована Живојновића — ето и у живот спровела дело, које је по развитак срп. учит. школе сомборске тако корисно, а и по судбу срп. народних школа у овим крајевима тако одсудно!

Племенита Добротворна Задруга Српкиња Сомборкиња у своје се време обратила позивом и на остале Добротворне Задруге Српкиња у нашим крајевима, даље и на српске православне црквене општине и остале родољубиве Србе и Српкиње, да својим прилозима и они пригрле и потпомогну остварење интерната уз српску учитељску школу сомборску. — И позиву том српски народ у неколико и одазвао се, Његова Светост српски патријарх пак својим даром

од 2000 круна беше први, који положи основ главнини, из које ће
www.srbijainfo.rs Бог да — имати подићи зграда за интернат.

У
Н
И
В
З
И
С
К
А
Из прикупљеног новца за сиромашне ученике и ученице
срп. учитељске школе сомборске, — не дирајући међутим у глав-
ницу, којој је положио основ српски патријарх и други родољубиви
Срби и Српкиње својим даровима и прилозима, — Добротворна
Задруга Српкиња Сомборкиња решила је, да ове године 1. новембра
(по нов.) отвори алумнем — за сада истина — за мањи број уче-
ника, но тврдо се смемо надати, да ће отпочета, а сада у неколико
и остварена замисао све више и више напредовати, те кроз нек о-
лико година, установљени интернат уз српску учитељску школу-
служиће свагда као доказ оног великог и жарког родољубља, којим
су племените госпође и чланице а особито пак врсна, неуморна
и одушевљена председница, милостива госпођа Кат. Вукићевићева
спригрлиле питање, које је по српску народну школу у овим кра-
јевима од тако одсудног значаја.

На дан преподобне матере Параскеве у здању женске учи-
тељске школе у присутности целог одбора Добротворне Задруге
В
И
В
И
О
Т
Е
К
А
сва одличном председницом им, милостивом госпођом Кат. Вукићеви-
ћевом, прослављен је свечано чин установљења алумнеума уз срп.
учит. школе. Г. Н. Ђ. Вукићевић у одушевљеним речима захвалио
се у име завода, којем је на челу, племенитој задрузи на указаној
љубави према срп. учитељској школи сомборској; у кратким поте-
зима оцртао је, шта се све чинило и покушавало, да се уз српску
учитељску школу подигне установа за потпомагање сиромашне
младежи, те на крају даде израза својој особитој радости, што ето
на заходу свога живота види, да се за напредак српске учитељске
школе сомборске, која већ ето данас-сутра сто година са толико
љубави и оданости врши културну и родољубиву задаћу своју, да
се за напредак и бољитак те школе заузеше баш саме племените
госпође, у чему баш и види, да ће отпочети рад и ако не намах
а оно кроз кратко време уродити жељеним плодом! — На крају
свога говора још потсетио је и упозорио је управитељ и своје
ученике и ученице на ону захвалност, којом они дугују племени-
тој задрузи, као покретачу идеје остварења, по њих тако корисне
установе!

У алумнеуму установљено је за сада само 10 места; за
почетак довољно, и ми се тврдо надамо, да ће заузимањем и нас-
тојањем свих на то позваних фактора, и поштовањем српскога на-

рода под окриљем племените Добротворне Задруге отпочета замисао све више и више приближавати се остварењу своме на превелику корист српских народних школа, а тиме и на бољитак српскога народа. — Ствар је отпочета на здраву темељу, те сада свако само нека учини, колико може и за кратко време ми ћемо видети замисао своју остварену.

Д. Р.

Д О Ш И С.

Врађево, 12. (25.) Септембра 1900.*)

У среду 19. Септембра одржан је у Врађевоу срески учитељски збор протопопијата В.-Кикиндског. Ово је већ трећи збор у овом срезу, који се за ово кратко време редовно у заказани дан одржава. Још пре три године састао се срески учитељски збор у В. Кикинди, који је онда после много година несастајања био врло лепо посећен и који је још онда учинио припреме да се учитељски зборови имају редовно одржавати, онда је срески збор усвојио лепо израђени пословник за учитељске среске зборове и решио, да се тај пословник пошаље вишој власти на одобрење. Но до сада тога пословника овај збор није добио, и тако мораде и збор у Врађевоу радити без пословника онако како је сам збор за најбоље нашао. Па ма да збор није имао пословника ипак је цео рад збора текао озбиљно и достојанствено.

У очи скупштине у уторак 18. Септембра после подне у пола 5 часова одржао је управни одбор своју седницу, у којој је учинио припреме за сутрашњу скупштину. Ту су прочитане расправе и од оцењивача препоручене да се све имају и сутра пред цео збор изнети.

У среду у пола 9 часова пре подне прво је одржано свечано „Призивање св. Духа“ на коме су служила три пароха и ђакон а умилно појали учитељи. После призивања отишли су сви учитељи у лепу, пространу школску дворану у скупштину.

Председник Миша Косић поздрави искупљене чланове добродошлицом, предочи важност данашњем скупу и замоли искупљене чланове збора да истрају у данашњем раду, те да покажемо не само учитељству него и свима другима, да нам на срцу лежи школа и напредак њен. За тим приказује повереника политичне власти у особи местног општинског бележника г. Ранковића. Пре дневнога реда повела се опет реч о пословнику среског учитељског збора и члан Љуб. Лотић пита председника, шта је са нашим пословником? Председник одговара да је пословник послат властима на потврду; но уједно напомиње, да ће бити познато решење В. Сл. Шк. Савета у том погледу, да је наредио свима подручним епархијским школским одборима, да за среске учитељске зборове сачине послов-

*) Због нагомиланог материјала, штампана се тек сада. Ур.

нике и В. Сл. Школ. Савету на одобрење поднесу, те према томе да не доносимо за сада никакву одлуку, него да причекамо док више власти не сврше тај посао, а ми из овога збора да умолимо вишу власт, да те пословнике што пре сачини. Прима се. Члан Љубомир Лотић предлаже да се не бирају више извештачи збора, него да сваки члан може јавне извештаје писати како то уме и зна. Прима се. — Председник пита да ли да се записници читају у идућој седници среског учитељског збора и онда тек оверовљавају или би можда боље било да се овде изберу три члана и они да одмах после среског збора записник оверове и пошљу властима. Скупштина решава да се одмах изберу тројица за оверовљење записника, те се на предлог председника бирају Милош Бандић, Душан Мирковић и Ђока Кнежевић. За тим се прешло на дневни ред.

Председник позива члана Светозара Бајића, да прочита своју расправу о школским књижницама. Расправа је с пажњом саслушана. Говорник је расправу са доста труда и много историјских истраживања написао. Увод у расправу је врло опширан, те се надасмо да ће и говор о књижницама бити опширнији, али се говорник врло мало дотакао о важности књижница. Но у место тога поднео је он „Нацрте“ за оснивање местних учитељских, среских и епархијских учитељских књижница. Збор због краткоће времена није хтео да се ти „Нацрти“ у овој седници прочитају, него је то оставио да г. Бајић у идућем среском учитељском збору учини. После овога требао је један члан учитељског збора врањевачког држати једно практично предавање, но пошто се ни један члан није спремио та је тачка дневног реда изостала. Код ове тачке изродила се велика дебата, јер је члан П. Ћосић предложио избору, да се врањевачком збору даде укор, а наиме оном члану, који се примио да држи предавање. Но ту је запело, јер се ни један члан није хтео примити, те неки чланови среског збора тврђаху, да се укор не може ником издати, јер се није нико ни пријавио да држи предавање, а тек се не може нико приморати да чини иешто, што или није дужан чинити, или не доспева за то, или можда и није вичан таким стварима, (?! Ур.), — те је напослетку решено да се у записник уведе жаљење на поступак врањевачког збора. — Затим је члан М. Косић прочитао своју расправу о „Наставној основи“, коју срески збор са неким изменама прима. Члан Ст. Жупунски предлаже да се све расправе на 6 недеља пре збора отштампају и члановима разашилу ради проучавања, па да тако сваки члан дође спреман на збор. Ово би добро било, али од куда трошка! — После овога прочитао је члан Љубомир Лотић своју опширну и врло лепо израђену расправу о школским књигама. У њој је изнео све мање појединих књига, које много сметају напредку школске наставе и отештавају рад и учитељу и ученицима. Извео је предлог како би се томе помоћи могло и то да се умоли В. Ш. Савет да изашље једну анкету од учитеља, који раде на основним школама, те непо-

средно познају све недостатке, и школ. надзорника, па да они зго-
тине нове књиге. Предлог се прима. — Затим позива председник
члана Пётра Михајловића да прочита своју расправу о „Буквару“.
Петар Михајловић прочита своју расправу у којој износи мисли какав
би требао да је „Буквар“ за основне школе, износи погрешке које
се налазе у садашњем Буквару, позива оне који мисле нов Буквар
писати, да све то имају на уму приликом сачињавања новог Буквара.
Врло добро је приметио брат Петар, да би учитељи требали да
пишу књиге и шаљу их вишој власти на одобрење, а не чекати
да нас виша власт на то позове. Па ако је књига добра, власт ће
је примити за школску књигу; а да је власт вољна ваљану књигу
одобрити, доказује нам „Литургика“ од Ђоке Милића.

Председник напомиње да је овим дневни ред исцрпљен и
позива збор да одреди дан и место за одржање идућег среског
учитељског збора, уједно прочита решење управног одбора, који у
јучерашњој својој седници предлаже збору, да се збор одржи у
среду Светле Седмице идуће године у Јозенову. Прима се предлог
одборов. — Председник позива збор да одреди дневни ред и моли
чланове, који желе на идућем збору предавање или расправе држати
да се пријаве. Пријављују се: Гђца Наталија Лујановићева из Вел.
Кикинде, држаће предавање о женском ручном раду у основним
и повторним школама. Г. Ђока Кнежевић из Вел. Кикинде, држаће
практично предавање из рачуна у I. разреду број 12. Г. Мита
Васић из Врањева, држаће предавање о виноградарству. Г. Свето-
зар Бајић читаће „Нацрте о оснивању школских књижница“. Тиме
је збор завршен, председник се захвали члановима на сложном раду
и распушта седницу.

У 1 сат био је заједнички ручак, а пред вече разишли су
се учитељи својим кућама. ћ.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Умировљена. Учитељица средсредне женске основне школе сомборске
госпођа Ангелина Ракићка, после двадесетдеветоогодишњег савесног и ревностног
рада свога на народној просвети, стављена је у мир са првим новембром т. г.
по новом календару. Умировљеној госпођи Ангелини Ракићки као вредној и
неуморној трудбеници на просвећењу српства у Сомбору, а по вежбаоници
и учитељици српских учитељица, од срца желимо, да још дуго поживи, ужива-
јући у сазнању, да је радом својим досадањим, по силама својима послужила
Богу, народу и отаџбини и да јој с тога сваки справедљив човек, с нама
заједно, одаје хвалу и признање.

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА И СИНА у Сомбору.

